

**A CSOK igénybevétele a *Felzárkózó*
települések programban résztvevő 118
településen**

Gyorsjelentés

2022. március

KINCS

| KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
| ÉS A CSALÁDOKÉRT

Tartalomjegyzék

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	2
AZ ELEMZÉS ÉS A MINTA BEMUTATÁSA.....	3
IGÉLYELT KEDVEZMÉNYEK.....	3
SZERZŐDÉSEK ÖSSZEGEI	5
IGÉNYLŐK ÉLETKORA	6
GYERMEKSZÁM	8
IGÉNYLÉSBEN SZEREPLŐ TELEPÜLÉSEK	12
ÖSSZEGZÉS.....	14

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Felzárkózó települések programban részt vevő települések lakói élnek az otthonteremtési kedvezmények lehetőségeivel, de az igénylések eltérő mintázatot mutatnak az országos felhasználáshoz képest.

- Az érintett településekről 601 szerződést kötöttek.
- A támogatások összege a felzárkózó településeken összesen több mint 4 Mrd Ft volt, ami szerződésenként átlagosan 5.709.301 Ft-ot jelent.

A családi otthonteremtési kedvezményt igénybe vevők demográfiai jellemzői eltérnek az országos igénylőkétől.

- A felzárkózó településen élő igénylők között több a fiatal, mint az országos igénylők között. Az átlagéletkoruk majd 3 évvel kevesebb (2,68 év), mint az országos adatok átlaga.
- Az igénylők 11%-át egyszülős családok alkotják, ami 2 százalékponttal magasabb az országos átlagnál.
- Az elemzett családok átlagban 2,4 gyermeket nevelnek, ez 0,8 gyerekkal magasabb az országos átlagnál.
- Az igénylők átlagosan 0,53 további gyermeket vállalnak előre, ami minimálisan alacsonyabb, mint az országos átlag.

A családok többsége ugyanazon a településen található ingatlanra kérte a támogatást, mint amit lakóhelyül megadott.

- Az országos mintát vizsgálva 514 támogatást találtunk, mely segítségével a felzárkózó településekről sikerült elköltözniük az igénylőknek.
- A családok közel 2/3-a (72%) jelenlegi lakóhelyén veszi igénybe a kedvezményt.

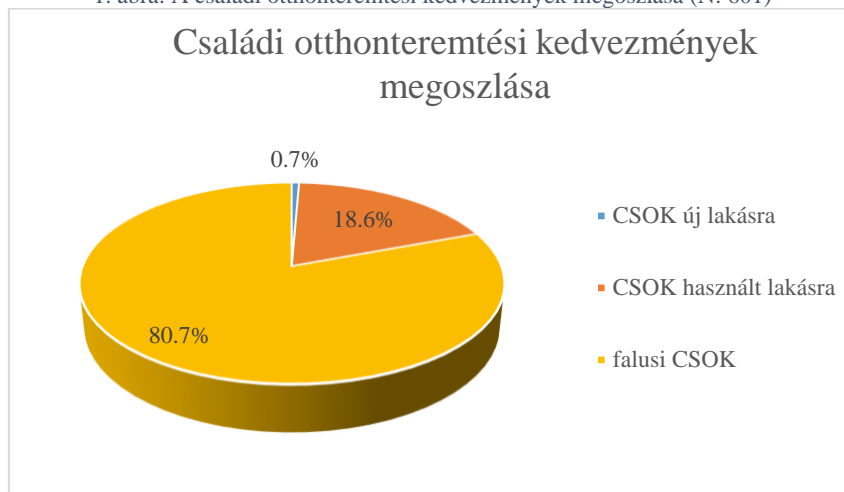
AZ ELEMZÉS ÉS A MINTA BEMUTATÁSA

A Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK) különböző elemei a 2021-es évben is igen népszerűek voltak. Elemzésünkben a Kormány által 2019-ben elindított Felzárkózó Települések (FeTe) programjában résztvevő 118 település lakosai által igénybe vett támogatásokat mutatjuk be. A Magyar Államkincstár által nyilvántartott adatokat a KINCS kérte le 2022 januárjában, ami a 2021-ben megkötött szerződések adatait tartalmazza. Az adatbázis az igénylők és a támogatási kérelem tárgyát képező ingatlan település nevein túl tartalmazza a szerződések típusát, azok összegét, az igénylők életkorát, jelenlegi és vállalt gyermekeik számát. 2021-ben összesen 57 471 otthonteremtéssel kapcsolatos szerződés kötött, amelynek 1,2%-a, 701 történt a felzárkózási programban résztvevő 118 település egyikén található ingatlan kapcsán, további 514 szerződést pedig felzárkózó településről származók kötöttek, de nem programban résztvevő településen lévő ingatlanra. Mivel a szerződések a kamattámogatásokat is magukba foglalják, így egy családhoz több tétel is tartozik. Összesítve az adatokat országosan 38 789 család élt az otthonteremtési kedvezmény lehetőségével, ebből 601 család (1,5%-a) a felzárkózó települések egyikén lévő ingatlan kapcsán igényelte a kedvezményt.

IGÉLYELT KEDVEZMÉNYEK

Az almintánkban 601 szerződés vonatkozik új, használt, illetve kistelepeülésen vagy külterületen lévő ingatlan vásárlására vagy felújítására, ezek mellé 100 esetben történt államilag támogatott lakáshitel felvétele is (ez a szerződéskötések 14,3%-a). Mivel a 118 felzárkózó település hátrányos helyzetben lévő kis község, nem meglepő, hogy a támogatások 80%-át kistelepeülésen vagy külterületen található ingatlan megvásárlása vagy korszerűsítése miatt (falusi CSOK) igényelték (118-ból négy településen nem elérhető a falusi CSOK), ötödét használt ingatlan vásárlására vagy felújítására, és csupán 4 esetben történt új lakás vagy ház vétele. Az új vagy használt lakásra vonatkozó kedvezmények mellé az igénylők több mint harmada (34,5%) vett fel államilag támogatott lakáshitelt, a falusi CSOK esetében viszont csak közel tizedük (12,4%) élt ezzel a lehetőséggel. Ezek az adatok meglehetősen eltérnek az országos arányoktól, ahol a legnépszerűbb kedvezmény a használt ingatlanra felhasználható támogatás volt, és a kedvezményes lakáshitelt is nagyobb arányban vették felé.

1. ábra: A családi otthonteremtési kedvezmények megoszlása (N: 601)

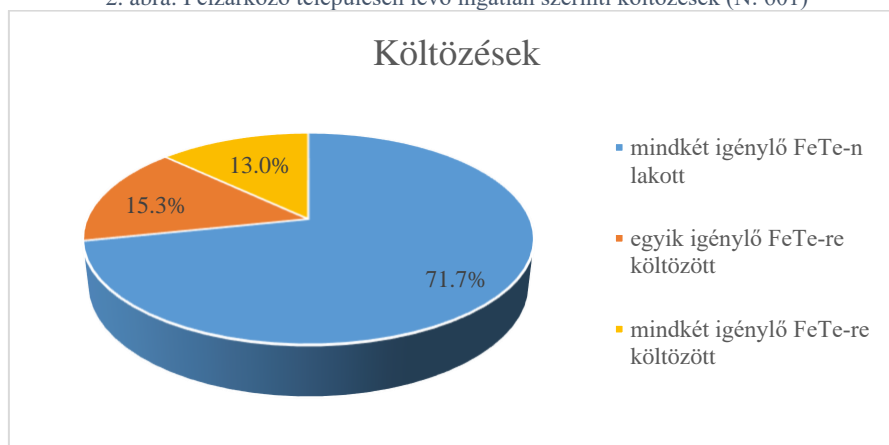

1. táblázat: Családi otthonteremtési kedvezmények megoszlása szerződéstípusok szerint

<u>Szerződés típusok</u>	<u>Országos</u>		<u>Felzárkózó Települések</u>	
CSOK új lakásra	7397	12,9%	4	0,6%
CSOK használt lakásra	21241	37,0%	112	16%
Falusi CSOK	10151	17,7%	485	69,2%
Kamattámogatási szerződések együtt	18682	32,5%	100	14,3%
ebből:				
CSOK kamattámogatása	15689	27,3	40	5,7%
Falusi CSOK kamattámogatása	2993	5,2	60	8,6%
Összes szerződés	57471	100%	701	100%

Az országos szerződések közül 328 család által 514 olyan támogatás valósult meg, ahol egyik vagy mindkét igénylő a felzárkózó települések egyikéről származott, de a kérelmük tárgyát képező ingatlan nem programban résztvevő településen található, vagyis esetükben a kedvezmény egy hátrányos helyzetű településről történő elköltözést tett lehetővé. A 601 család 72%-ában nem történt települést elhagyó vándorlás, míg 15%-ban az egyik, 13%-ban mindkét igénylő beköltözött a felzárkózó programban résztvevő települések egyikére.

2. ábra: Felzárkózó településen lévő ingatlan szerinti költözések (N: 601)

3. ábra: Felzárkózó településről származók és felzárkózó településre költözők megoszlása (N: 929)

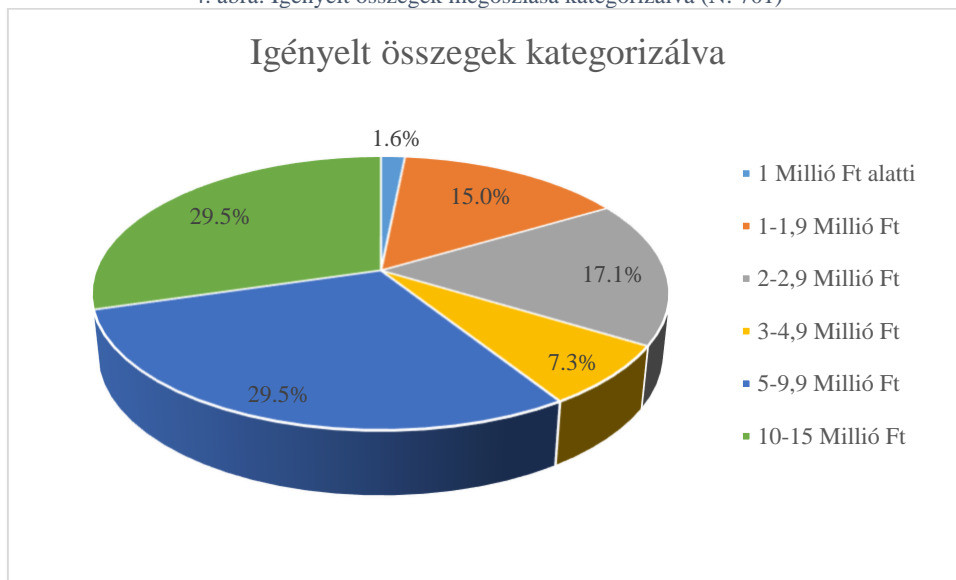
A felzárkózó településeken történt szerződéskötések összesen 94 települést érintett a 118-ból. A legtöbb család Tuzséron (50, 8,3%) és Arlón (25, 4,2%) vásárolt vagy újított fel ingatlant, további 8 településen 15-20 család igényelt otthonteremtési támogatást (Jánkmajtis, Nagyecsed, Nyírmihálydi, Piricse, Porcsalma, Sajókaza, Szatmárcseke, Zalakomár). (1. melléklet)

SZERZŐDÉSEK ÖSSZEGEI

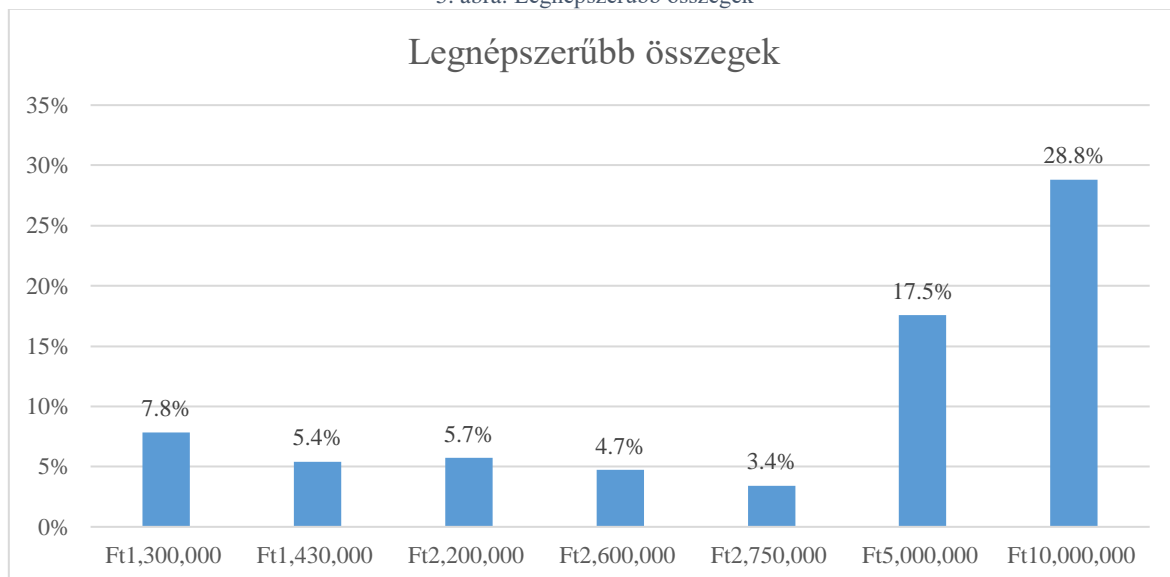
A 701 szerződés által igényelt összegek összesen több mint 4 milliárd forintot tesznek ki (4 002 219 808 Ft), ami az országos támogatások 1,3%-a. Ez átlagosan 5 709 301 Ft-ot jelent szerződésenként, külön nézve a két támogatási formákat, a CSOK szerződésekre átlagosan 5 870 022 Ft, a kamattámogatott hitelekre pedig 4 743 360 Ft jut. A szerződések bő negyede 10 milliós tételről szól, ami a három gyermeket vállalók újonnan vásárolt ingatlanjához (bár almintánkban nem szerepel ilyen), 3 vagy több gyermekkel rendelkezők kistelepülésen lévő ingatlan vásárlásához és korszerűsítéséhez igényelhető kedvezmény, illetve használt lakás vásárlásához vagy bővítéséhez két gyermek esetén felvehető kedvezményes hitelhez

igényelhető összeg. A szerződések közel ötöde 5 milliós összeget tartalmaz, ami 3 vagy több gyermek esetén meglévő ingatlan bővítésére vagy korszerűsítésére felvehető falusi otthonteremtési kedvezmény, de népszerűek voltak az 1-3 milliós támogatások is, amik jellemzően az egy- vagy kétgyermekesek által igényelhető összegek használt és falusi ingatlanok vásárlása vagy korszerűsítése esetén.

4. ábra: Igényelt összegek megoszlása kategorizálva (N: 701)

5. ábra: Legnépszerűbb összegek

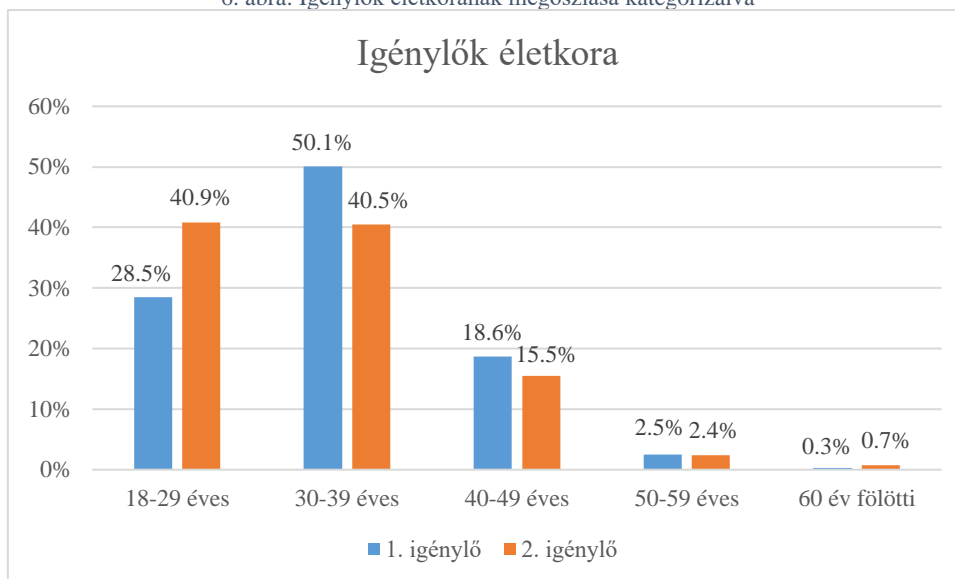

IGÉNYLŐK ÉLETKORA

A legfiatalabb szerződő 18, a legidősebb 69 éves volt a szerződéskötés évében, de átlag életkoruk 33,22 év volt, ami 2,68-cal alacsonyabb az országos adatnál. Az 1. igénylők valamivel idősebbek a 2. igénylőknél, átlag életkoruk 34,03, tizből hárman tartoznak a fiatal felnőttek

körébe, felük pedig a 30-39-es korosztályhoz. A 2. igénylők átlag életkora 32,4, tizből négyen járnak a húszas, ugyanennyien pedig a harmincas éveikben.

6. ábra: Igénylők életkorának megoszlása kategorizálva

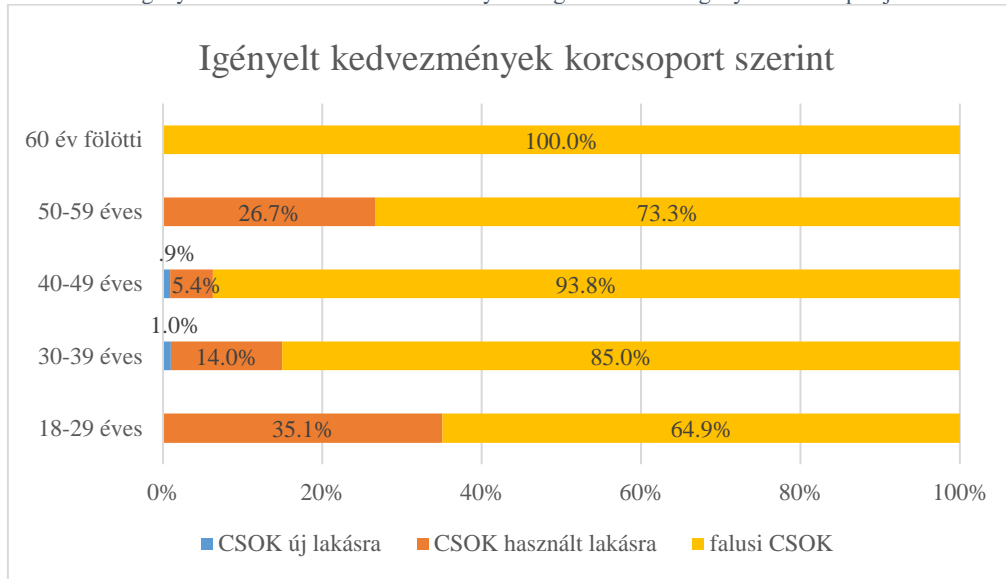
2. táblázat: Átlagéletekorok országos és FeTe szerint

<u>Átlagéletekorok</u>		
	<u>Országos</u>	<u>Felzárkózó települések</u>
1. igénylő	36,9	34,03
2. igénylő	34,9	32,4
összes igénylő	35,9	33,22

A családok 11%-ban nem szerepel adat a 2. igénylőről, vagyis ezeket a családokat egyszülős családoknak tekinthetjük, bár ez az adathiány nem zárja ki az élettársként együtt élő szülőpárok meglétét. Ez az arány két százalékponttal magasabb az országos aránynál.

Minden korcsoportban a külterületi vagy kistelepülésen található használt lakás vásárlásához vagy felújításához járó kedvezmény (falusi CSOK) volt a legnépszerűbb, a legidősebbek csak ezt igényelték, utánuk a negyven évesek körében volt a legmagasabb a falusi támogatással élők aránya. A használt ingatlan vásárlására és korszerűsítésére igénybe vehető kedvezmény a fiatal felnőttek és az ötvenes éveikben járók körében volt a legmagasabb, az új lakást vagy házat vásárlók a középidezők közé tartoznak.

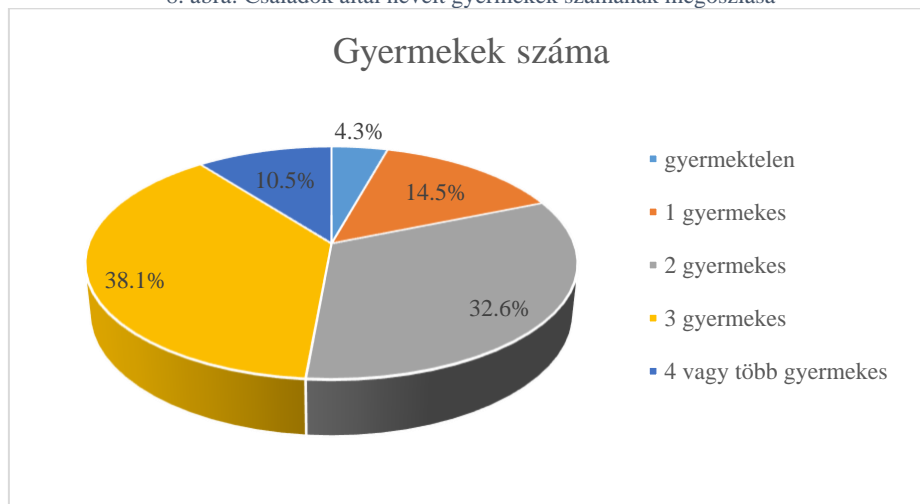
7. ábra: Igényelt otthonteremtési kedvezmények megoszlása az 1. igénylők korcsoportja szerint

GYERMEKSZÁM

A felzárkózó településeken élő támogatást igénylők 96%-a nevel már gyermeket, ami azt jelzi, hogy az otthonteremtési kedvezmény elsősorban nem az újonnan családot alapítók számára, hanem a már gyermekkel rendelkező családok számára jelent segítséget a lakhatás komfortosabbá tételében. Hasonló mintázat figyelhető meg az országos adatokban is, bár ott a gyermektelen igénylők aránya magasabb, 16,4%. Az almintát képező családok átlagosan 2,4 gyermekkel rendelkeznek, ami bő nyolc tizeddel magasabb az országos átlagnál. A legtöbb családban három (38%), illetve közel harmadában két gyermeket nevelnek (33%). Nem meglepő, hogy az igénylők életkorának emelkedésével nő a meglévő gyermekek száma. Míg a harminc éven aluliak átlagosan 1,8 gyermeket nevelnek, addig a negyven éven felüliek 2,86-ot (az 1. igénylők életkora alapján).

8. ábra: Családok által nevelt gyermekek számának megoszlása

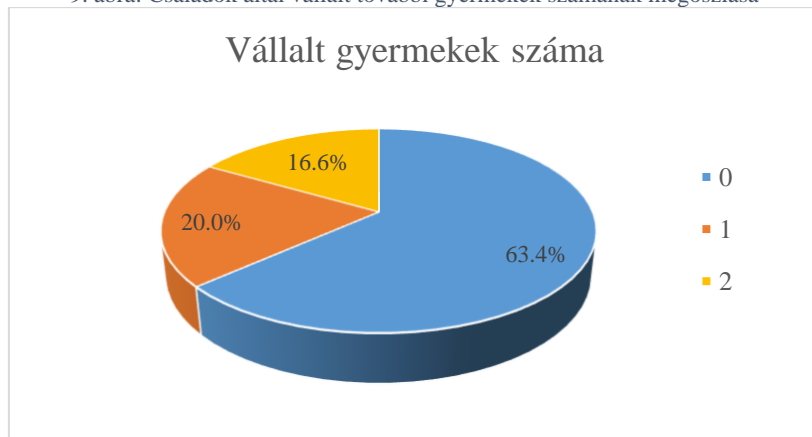

3. táblázat: Családok által nevelt gyermekek száma országos és FeTe szinten

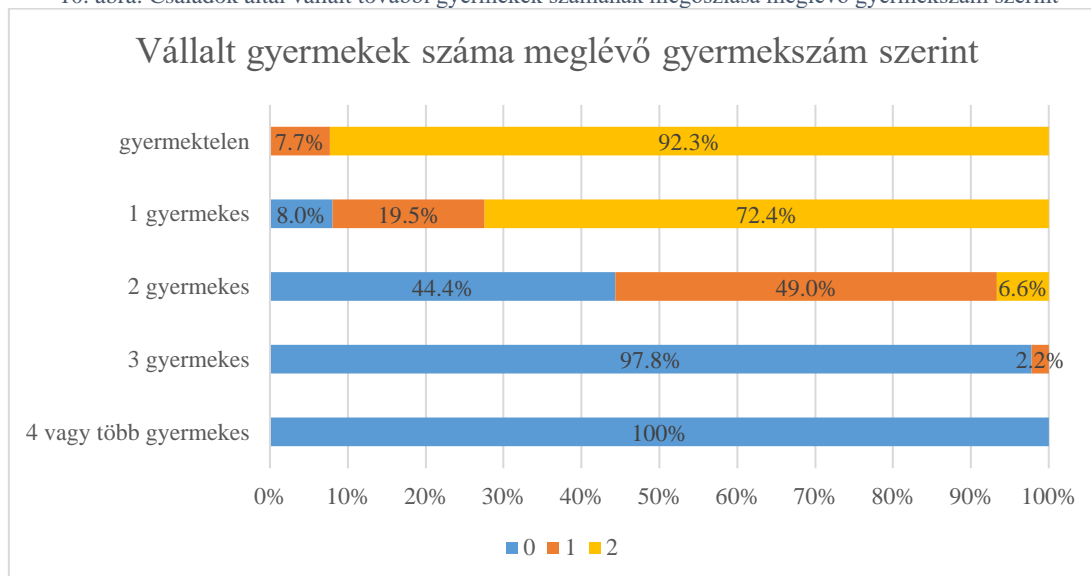
Gyermekek száma	Országos		Felzárkózó Települések	
	db	%	db	%
0 gyermekes (gyermektelen)	6378	16,4%	26	4,3%
1 gyermekes	12656	32,6%	87	14,5%
2 gyermekes	12204	31,5%	196	32,6%
3 gyermekes	6551	16,9%	229	38,1%
4 vagy több gyermekes	1000	2,6%	63	10,5%
átlag	1,57		2,39	

Viszont újabb gyermeket a szerződés kötéseik közel kétharmadában nem vállaltak, ami öt százalékponttal meghaladja az országos arányt. Átlagosan 0,53 újabb gyermek várható a felzárkózó településen élő igénylőktől, ami egy kevéssel elmarad az országos átlagtól (0,59). Tízből két család vállalt egy gyermeket, 17%-uk pedig kettőt. További három gyermek nemzését egy család sem vállalta. Viszont a támogatási kérelmet benyújtók egyharmada meglévő gyermekeinek tervez testvért, így az egygyermekesek 72%-a, a kétgyermekesek fele tervez nagycsaládot. Érdekes, hogy a még gyermektelen párok maximum két gyermeket vállaltak. Az életkor emelkedésével csökken a vállalt gyermekek aránya, míg a fiatal felnőttek 1,11, a harminc évesek már csak 0,9 további gyermeket szeretnének.

9. ábra: Családok által vállalt további gyermekek számának megoszlása

10. ábra: Családok által vállalt további gyermekek számának megoszlása meglévő gyermekszám szerint

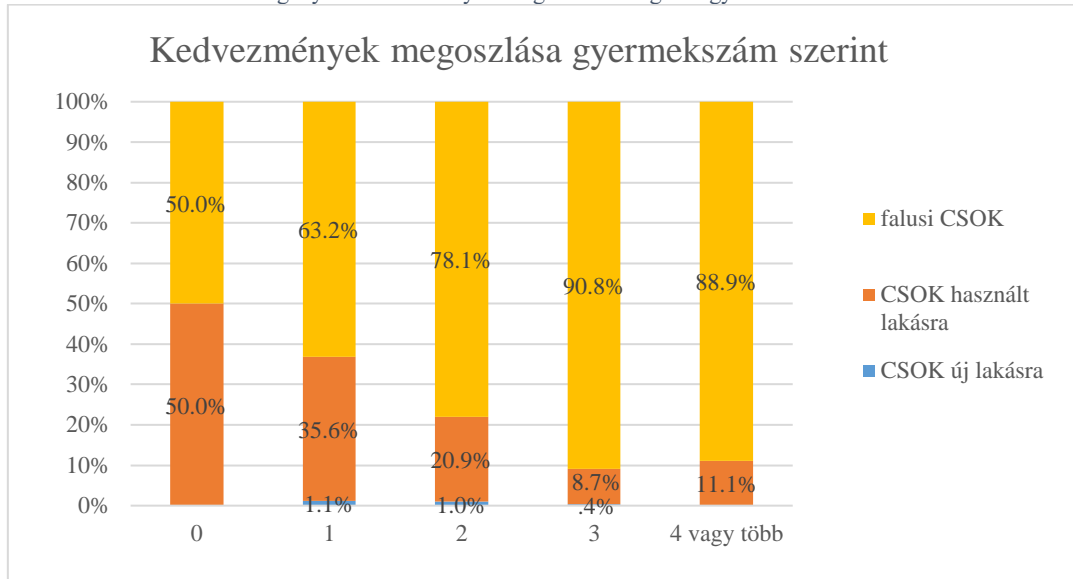

4. táblázat: Családok által vállalt további gyermekek száma országos és FeTe szinten

<u>Vállalt gyermekek száma</u>	<u>Országos</u>		<u>Felzárkózó Települések</u>	
	db	%	db	%
0 gyermek	22633	58,3%	381	63,4%
1 gyermek	9679	24,9%	120	20%
2 gyermek	6203	16%	100	16,6%
3 gyermek	274	0,7%	0	0%
átlag	0,59		0,53	

Megfigyelhető, hogy a már meglévő gyermekek számának növekedésével nő a falusi CSOK népszerűsége a családok körében, míg új ingatlant az egy vagy két gyermekkel rendelkező családok vásároltak. Vagyis a felzárkózó programban résztvevő településeken lakó többgyermekes családok körében a kistépülésen lévő ingatlan vásárlására vagy már meglévő ingatlan bővítésére felvehető kedvezmény a leginkább kedvelt és elérhető támogatás, de az igényelt összegekből feltételezhető, hogy a legtöbb kedvezményt korszerűsítés vagy bővítés miatt igényelték, és nem járult hozzá új ingatlan vásárlásához. Ezt támasztja alá az is, hogy a gyermekszámnövekedésével csökken az államilag támogatott lakáshitelt felvevők aránya, vagyis a többgyermekesek körében a kisebb összegből vélhetően nem történt új ház vagy lakás vétele. Az új és használt ingatlanokra kért kedvezmény mellé nagyobb arányban igényelték a kedvezményes hitelt, mint a kistépülésen lévő ingatlanok esetében, kivéve a gyermektelen házaspárokat, ahol a falusi CSOK mellé felvett kölcsön volt a népszerűbb.

11. ábra: Igényelt kedvezmények megoszlása meglévő gyermekszám szerint

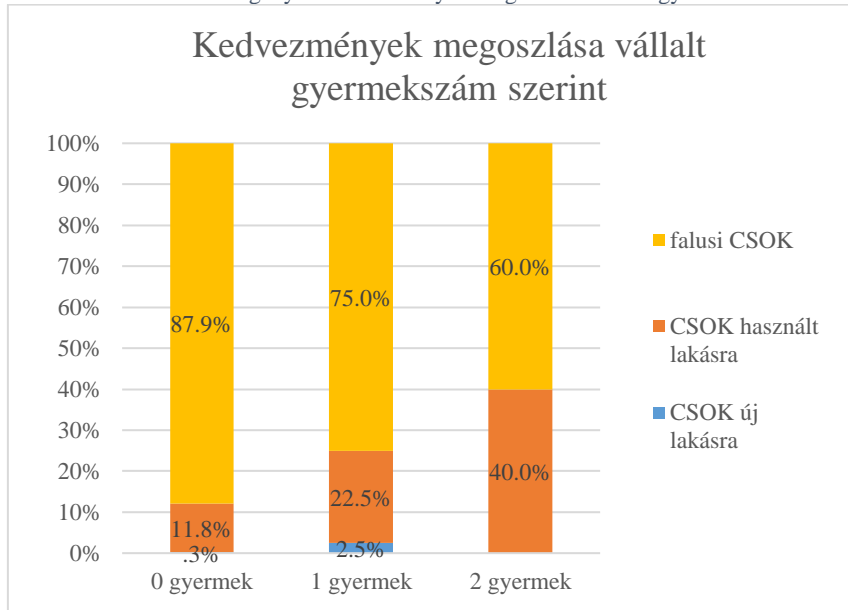

12. ábra: A CSOK mellé meghirdetett államilag támogatott lakáshitelt is felvevő családok aránya gyermekszám szerint

A vállalt gyermekek szerinti bontásban is látszik, hogy a falusi CSOK a már befejezett családtervezők körében a legnépszerűbb, mivel tíz további gyermeket nem vállaló családból kilenc külterületi vagy kistéleplésen található ingatlanra igényelt kedvezményt. A további gyermeket vállalók körében a tervezett gyermekszám növekedésével nő a használt lakásokra igényelt kedvezmények aránya.

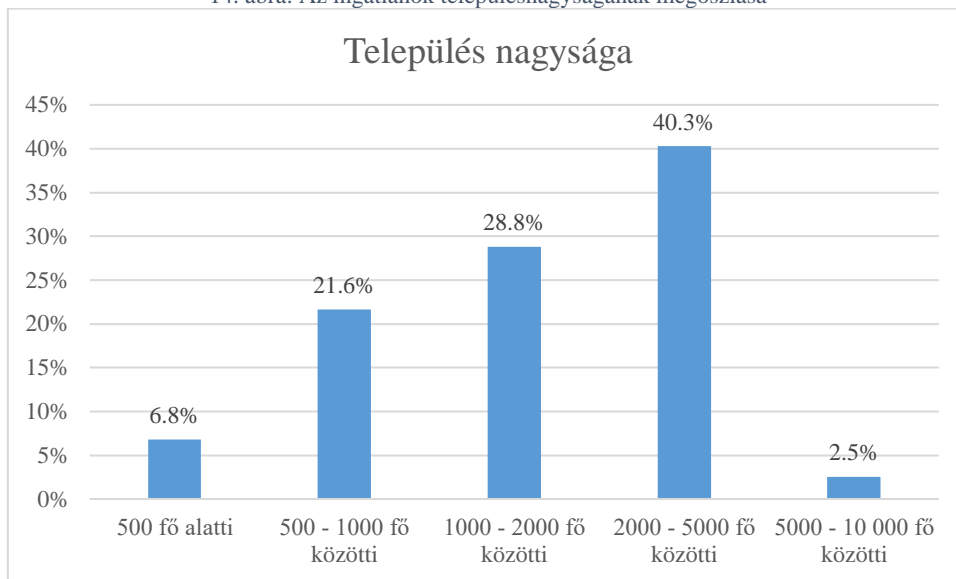
13. ábra: Családok által igényelt kedvezmények megoszlása vállalt gyermekszám szerint

IGÉNYLÉSBEN SZEREPLŐ TELEPÜLÉSEK

A felzárkózó programban résztvevő települések többsége kis község, lakosság számuk alacsony, így a szerződések több mint fele 2000 főt meg nem haladó, további 40%-a pedig legfeljebb 5000 lakosú településen található ingatlanra vonatkozik. Egyetlen település, Nagyecsed lakosság száma haladja meg az 5000 főt, ahonnan 2,5%-ban történt szerződéskötés. A legnagyobb átlagos gyerek szám az 500 és 1000 fő közötti lakossal rendelkező településekről igénylő családokban volt 2,51 gyermekkel, bár ez nem tér el nagyban az 5000 fő alatti települések átlagától. A vállalt gyermekek átlagos száma az 500-1000 lakosú településeken a legkisebb, bár nem sokkal marad el a többi kis településtől, míg az alacsony átlagos gyermek számú Nagyecsed a legmagasabb. Mivel a falusi CSOK kistépülésen vagy külterületen lévő ingatlanra igényelhető, így nem meglepő, hogy az 5000 fő alatti településeken élők közül tízből nyolcan ezt a támogatást igényelték, s mivel Nagyecsed nem elérhető a falusi családi otthonteremtési kedvezmény, így a településen csak az új vagy használt ingatlanok esetében járó támogatást tudták igényelni a családok.

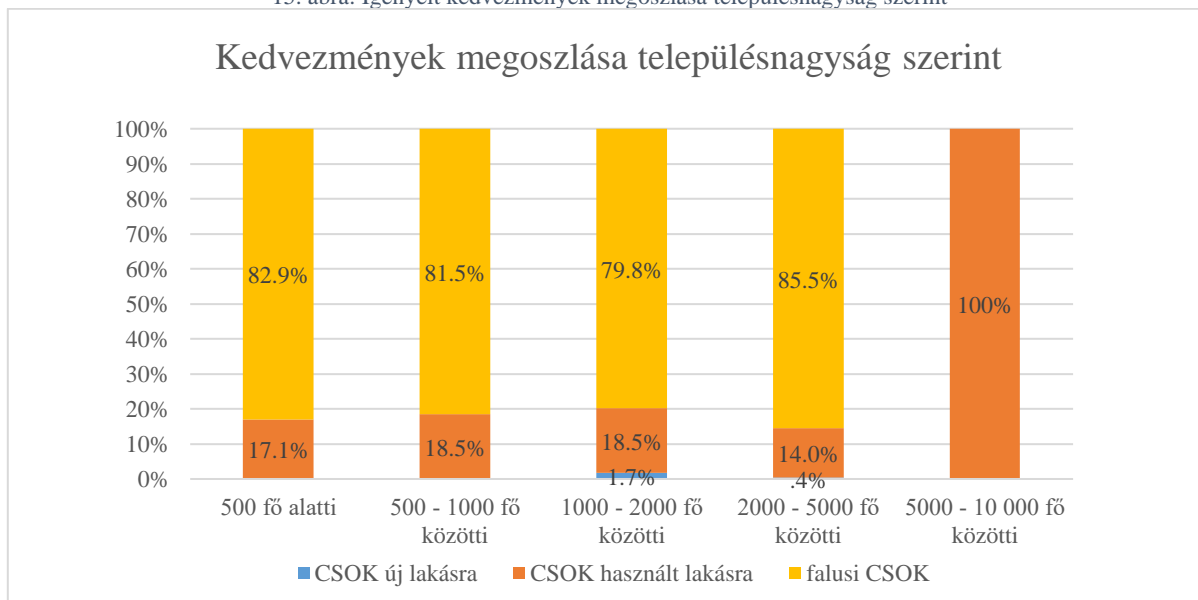
14. ábra: Az ingatlanok településnagyságának megoszlása

5. táblázat: Meglévő és vállalt gyermekek számának átlaga településnagyság szerint

	<u>Meglévő</u> gyermekek átlaga	<u>Vállalt</u> gyermekek átlaga
500 fő alatti	2,39	0,59
500 - 1000 fő közötti	2,51	0,47
1000 - 2000 fő közötti	2,38	0,55
2000 - 5000 fő közötti	2,40	0,52
5000 - 10 000 fő közötti	1,47	0,87

15. ábra: Igényelt kedvezmények megoszlása településnagyság szerint

ÖSSZEGZÉS

2021-ben a Kormány által nyújtott családi otthonteremtési kedvezmény a Felzárkózó Települések programban résztvevő községek lakosai körében is népszerű volt. Összesen 601 család igényelt a felzárkózó települések egyikén lévő ingatlanra támogatást, 14,3%-uk pedig államilag támogatott lakáshitelt is felvett. A támogatások összege összesen 4 milliárd forintot tett ki, ami átlagosan 5,7 millió forintot jelent szerződésenként. További 328 olyan szerződés kötött, amely által az egyik vagy mindkét igénylő a felzárkózó település egyikéről elköltözött.

A felzárkózó településen élő családok körében a falusi családi otthonteremtési kedvezmény volt a legnépszerűbb, különösen a már több gyermekkel rendelkező családok esetében. Az igénylők átlagéletkora 33,2 volt, ami 2,7-tel kevesebb, mint az országos átlag. A családok 96%-a már rendelkezik gyermekkel, átlagos gyermekszámuk 2,4, ami nyolc tizeddel magasabb az országos átlagnál. A családok kétharmadában kettő vagy három gyermeket nevelnek. Újabb gyermek nemzését a szerződések bő harmadában vállaltak, 5%-kal kevesebben, mint az országos mintában. Az egy- vagy kétgyermekes családok többsége nagycsaládot tervez, de a gyermektelen igénylők közül senki sem vállaltak három gyermeket. A felzárkózó települések hátrányos helyzetű kis települések, így nem meglepő, hogy az igénylők több mint fele 2000 fő alatti településen lévő ingatlanra kérte a támogatást. A legmagasabb átlagos gyermekszám az 500-1000 fős településeken volt (2,51), míg a legmagasabb vállalt gyermekszám az 5000 főt meghaladó Nagyecsed településen (0,87).

Összességében az látható, hogy a felzárkózó településen élők közül a már gyermekes, többségében újabb gyermeket nem tervező családok éltek a kedvezmény nyújtotta lehetőségekkel. A kisebb összegű támogatásokból arra következtethetünk, hogy a kedvezményt már meglévő ingatlan bővítésére vagy korszerűsítésére fordították.

1. melléklet:

Támogatott ingatlan településének neve	db	%	Támogatott ingatlan településének neve	db	%
Alsószentmárton	1	,2	Nógrádmegyer	6	1,0
Arló	25	4,2	Nógrádszakál	8	1,3
Átány	3	,5	Novajdrány	2	,3
Bagamér	3	,5	Nyírkáta	8	1,3
Baktakék	3	,5	Nyírmihálydi	15	2,5
Balajt	3	,5	Nyírpilis	3	,5
Beregdaróc	6	1,0	Olcsva	7	1,2
Besenyőd	4	,7	Oltárc	1	,2
Bojt	1	,2	Paszab	6	1,0
Boldogkőújfalú	4	,7	Penészlek	11	1,8
Bököny	9	1,5	Pere	1	,2
Cserdi	1	,2	Piricse	20	3,3
Csököly	4	,7	Pocsaj	14	2,3
Drávafok	1	,2	Porcsalma	19	3,2
Drávaiványi	2	,3	Pusztakovácsi	4	,7
Értény	3	,5	Pusztamiske	1	,2
Felsődobosza	3	,5	Ricse	6	1,0
Fulókércs	1	,2	Rimóc	8	1,3
Gacsály	2	,3	Rohod	6	1,0
Gadna	1	,2	Ságújfalú	11	1,8
Geszt	9	1,5	Sajókaza	19	3,2
Gilvánfa	1	,2	Sárkeresztúr	6	1,0
Göncruszka	2	,3	Selyeb	2	,3
Gyulaj	1	,2	Somogyapáti	4	,7
Hajdúszovát	8	1,3	Somogyfajsz	2	,3
Hernádszentandrás	1	,2	Somogyhatvan	1	,2
Hernádvécse	3	,5	Sóshartyán	3	,5
Hodász	7	1,2	Szalmatercs	7	1,2
Hugyag	3	,5	Szatmárcseke	19	3,2
Ipolytarnóc	3	,5	Székely	9	1,5
Istvándi	3	,5	Szin	3	,5
Jánkmajtis	16	2,7	Taktabáj	2	,3
Karancsság	3	,5	Tarnabod	3	,5
Kerecsend	9	1,5	Tarpa	10	1,7
Kömlő	2	,3	Tatárszentgyörgy	11	1,8
Lakócsa	4	,7	Téseny	1	,2
Litke	3	,5	Tiszabercel	11	1,8
Lucfalva	2	,3	Tiszabő	2	,3
Magy	5	,8	Tiszabura	10	1,7
Martonyi	1	,2	Tiszaeszlár	8	1,3
Mátraverebély	11	1,8	Tiszakarád	6	1,0
Méhtelek	8	1,3	Tiszanána	6	1,0

Mezőladány	2	,3	Tiszarád	4	,7
Nagybárkány	4	,7	Tuzsér	50	8,3
Nagycserkesz	10	1,7	Vizsoly	2	,3
Nagydém	1	,2	Zalakovár	16	2,7
Nagyecsed	15	2,5	Total	601	100,0
Nagylóc	10	1,7			